

# ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДГОТОВКУ ЖУРНАЛІСТІВ У НОВИХ УМОВАХ

**Нагорнюк Л.Є.**

*Україна, Тернопіль, Тернопільський національний педагогічний університет імені  
Володимира Гнатюка*

*В статті охарактеризовані основні фактори, які впливають на зміни вимог до професійної діяльності журналіста. Автор акцентує увагу на іноязычних знаннях як складовій професійної підготовки журналіста.*

Під впливом економічних, політичних, інформаційних і культурних факторів професійна діяльність спеціаліста в галузі журналістики нині наповнюється новим змістом. Закономірним є висунення нових підвищених вимог до журналістів у сфері професійних знань, і в сфері професійного досвіду, і в сфері професійної підготовки. Про це свідчать і результати соціологічного дослідження, проведеного в 2002 р. Л. Г. Світич і А. А. Ширяєвою [5], де фіксується велика кількість респондентів, які вважають, що “сучасна система підготовки кадрів не у повній мірі відповідає теперішнім потребам розвитку ЗМІ” [5, 53]. Особливо критично висловилися працівники редакцій, серед них такої точки зору дотримуються 60 % опитаних. Безумовно, це спричиняє потребу в докорінному реформуванні системи фахової журналістської освіти відповідно до сучасних вимог, породжує необхідність у проведенні постійних теоретичних і практичних досліджень у галузі підготовки майбутніх журналістів.

Зупинимось детальніше на тих змінах в українському суспільстві, які вплинули на професійну діяльність вітчизняного журналіста і підвищили вимоги до цієї професії.

Що стосується політичних факторів, то вони пов’язані передусім із зміною місця та ролі України на міжнародній арені. Про це свідчать, зокрема, зустрічі керівників держави, їхня участь у міжнародних конференціях, форумах, самітах тощо. Для сучасної журналістики характерна співпраця з представниками дипломатичних кіл, які беруть безпосередньо участь у міжнародних подіях. Завдяки проведенню Україною активної зовнішньої політики журналісти отримали змогу бути учасниками актуальних подій у зарубіжжі. Так, вони можуть побувати безпосередньо на місці події, зустрічі і подати інформацію в українських ЗМІ самостійно, не використовуючи матеріалів іноземних ЗМІ. Науковці зазначають, що “тенденція наближення до співпраці дипломатії і журналістики спостерігається особливо тоді, коли виникають непорозуміння, конфлікти на ґрунті етнічних проблем, які з часом загрожують

справжньою війною або конфліктом на рівні відносин між країнами” [1, 7]. І журналісти, власне, покликані сприяти залагодженню непорозумінь, встановленню контактів, розвитку взаємовідносин і співпраці між країнами. Однак, для цього спеціалісту в галузі журналістики необхідно володіти професійною іншомовною комунікацією.

Економічні фактори, обумовлені процесами глобалізації, не могли не вплинути на особливості журналістської професії. “Мас-медіа все частіше висвітлюють питання динаміки світової комерції, розвитку міжнародного ринку енергії, інвестицій, макроекономіки на національних рівнях, мікроекономіки, процесів приватизації й націоналізації в різних країнах світу, захисту інтересів споживача тощо” [1, 7]. Отримання, підготовка і висвітлення цієї інформації потребують від журналіста знову ж володіння професійною іншомовною комунікацією.

Становлення багатонаціонального полікультурного світового співтовариства в умовах культурної інтеграції та міграції народів, розвиток єдиного європейського освітнього простору вимагають від журналістів інших стратегічних напрямків у професійній комунікації, що повинні базуватися на особистісному підході до фактів і подій, які відбуваються в інших країнах, на висвітленні цих фактів і подій з позиції громадянина і патріота своєї Батьківщини. Володіння ж професійною іншомовною комунікацією включає також соціокультурний компонент, який передбачає знання та досвід і дозволить журналістам бути адекватними учасниками міжкультурної комунікації. Ці знання полягають у сукупності позамовних відомостей насамперед культурного характеру, котрими володіє носій мови. Їх засвоєння необхідне для запобігання культурного шоку та є обов’язковою умовою для досягнення взаєморозуміння в умовах спілкування між носіями різних мов і культур. Відповідно на професійну діяльність журналіста впливають і культурні фактори.

Інформаційні фактори пов’язані з “інформаційним проривом”, який відбувається в сучасному суспільстві. Небаченими досі темпами розвиваються інформаційні технології та інформаційна індустрія, відбуваються процеси інформаційної глобалізації [3, 3]. Теоретики і журналісти-практики акцентують на важливості Інтернету для роботи журналістів. Це одночасно й інструмент для журналістів, і, а саме World Wide Web, нове середовище для розповсюдження новин [2]. Науковці зазначають, що Інтернет для журналістів – це чи не найкраща допомога у професійній діяльності. Журналісти тепер мають змогу інформувати пересічних громадян про події, нова інформація стосовно яких з’являється в мережі щохвилини.

Д. О. Соколов вказує особливості Інтернету, які слід враховувати у журналістській діяльності: легкість, швидкість і дешевість публікації, можливість прийому інформації з будь-якої точки країни і світу, можливість працювати із “зворотнім зв’язком”, звертання до ресурсів “світової павутини” як до джерела інформації [6, 175]. В Інтернеті дуже часто проводяться онлайн-конференції, коли всі бажаючі можуть поставити учасникам запитання. Беручи участь у таких конференціях, журналісти мають змогу поставити свої запитання і потім використати їх при написанні матеріалу. Поширюється також інтерактивне спілкування журналіста зі своїми глядачами та читачами через електронну мережу. Перспективною є можливість, що журналіст буде займатись подальшими розслідуваннями, аналізом процесів і явищ, описом життя відомих людей за електронним замовленням аудиторії. Проте, як зазначає Л. Г. Світлич, разом із таким розширенням можливостей цієї професії зростає і відповідальність – професійна, соціальна й особливо моральна, оскільки аудиторія стає не тільки дуже великою, а й глобальною. Інформація переступає кордони держав, що потребує і ґрунтовної мовної підготовки, знань і бажано вільного володіння основними мовами всесвітньої мережі [4, 82].

Іноземна мова для нинішнього журналіста – це знаряддя професійної діяльності і пізнання. За допомогою цього інструменту він може діяти, переконувати, створювати сприятливу атмосферу для професійної комунікації, розуміти культуру і менталітет іншого народу.

Отже, в структурі професійної підготовки журналіста чільне місце повинно належати іншомовній комунікації, що зумовлена певними політичними, економічними, культурними та інформаційними факторами.

#### Перелік посилань

1. Гресько О.В. *Міжнародна журналістика в контексті глобальних суспільних трансформацій: Автореф. дис. ... канд. філ. наук.* – К., 2004. – 18 с.
2. Кихтан В.В. *Он-лайн журналістика в свете сегоднешнего дня // Акценты. Новое в массовой коммуникации. Альманах. Вып. 1-2.* – 2004. – С.38-44.
3. *Основи професійної комунікації: Навчальна програма та методичні рекомендації для студентів інституту, факультетів та відділень журналістики / Укл. В.О. Карпенко.* – Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – 2002.
4. Світлич Л.Г. *Феномен журналізма.* / Под ред. проф. Я.Н. Засурского./ М.: Факультет журналістики МГУ, 2000. – 252 с.
5. Світлич Л.Г., Ширяева А.А. *Проблеми підготовки журналістів (Итоги социологического исследования) ч.2 // Вестник Моск. ун-та. Серия журналістика.* – 2004. – №3. – С. 53-57.
6. Соколов Д.О. *Журналізм и интернет // Матеріали науково-практичної конференції “Комунікації в сучасному світі”, Воронеж, 13-14 листопада 2003 г. Под ред. проф. В.В. Тулупова.* С. 175-177.